

Jöjjetek

Mr. C.A. Macartney
All Souls College
OXFORD - England

Drucksz...

IV. év

1951. Augusztus-September

8.-9. szám

Az imádság ereje

ISTVÁN KIRÁLY

Szórványban élő magyar reformátusok egyháza

A szülők levélírása elnémult. Sürgető, kérő, követelőző lapok, táviratokra siri némaság felel. Aztán, legujabban, névtelen haráti kéz küldött pársoros, óvatos hírt, hogy a két szelíd öreg, kiknek életük alkonyáig csak barátai, hívők voltak, eltávoztak... nem tudják, hová. Kis lakásukban otthonosan heverő tárgyak, szétnyitott szemüveg, félig elfogyasztott szerény táj étel, jelzik, dermedt ijedséggel, ott töltött utolsó perceiket...

Vannak percek az életben — mint most is, mikor Magyarországon családi házak ürülnek ki újra, csecsemők maradnak elhagyatottan, öregek róják a kényszermunka, gyűjtőtábor, éhhalál utjait —, vannak ilyen percek, mikor nem marad más gondolat, más eszköz, más politika, más stratégia, más mód az eszméletnél maradásra, mint az imádság.

„Istenem...“ — mondják batyujukat szorítva a hazai országutakon az otthonukból kivetett öregek, utban egy ismeretlen, gyötrelmes pusztulás felé; s a hirre, önkéntelenül, ugyanezt mondja fiuk idekint külföldön tehetetlenül.

Tehetetlenül? Valóban tehetetlenek vagyunk?...

A Szentírás szerint Krisztusnak hatalma van az egész világ és minden gonosz felett való uralkodásra (Máté 28 : 18). Ez a hatalom nem fegyveres hadseregekben rejlik, nem politikai vagy szociális rendszerekben, nem tudományos felfedezésekben (jóllehet nincs helyes politikai rendszer, szociális rend, tudományos munka, mely nem Krisztust hívja segítségül és nem az Ő Evangéliumára építi a maga építményét). Es a Krisztushoz való kapcsolat az imádságban indul és erősödik meg.

Az imádkozás is erő, hatalom, amely (de csakis Isten Szentlelke előrelátása és akarata szerint Róm. 9 : 16). Elég még a legerősebb hadsereggel, a legkegyetlenebb politikai és rendőri hatalommal szemben is. Dávid imádsága őt a legyőzhetetlennek ismert óriás fölé emelte. Dánielt imája megszabadította az oroszlánok barlangjából. Mennyit ér hát az Istennek tetsző ima? Régen és ma és örökké ugyanannyit ér: földi, világi fogalmakban ki sem fejezhető az igazi imádság ereje. A próféta imája szárazföldi uttá változtatta a tenger mélyét és a börtönbe zárt apostol szelíd,

Istent dicséző énekére földrengés repeszi szét a tömlőc falát. Hiszen Krisztus, aki lecsendesítette a tengert, halottakat támasztott fel, gyógyíthatatlan betegeket gyógyított meg, mondogta: ugyanezek a jelek és még nagyobbak, fogják kísérni azokat, akik az én nevemben járnak és cselekszenek.

Az emberek szenvednek és nem tudják s nem is hiszik, hogy Istennek hatalma van a szenvedés felett. Lelküket előbb odaadják az elkeseredésnek, gyűlöletnek, bosszuvágyának, ahelyett, hogy Krisztusnak adnák oda magukat. A Krisztussal való közösség egyik kulcsa: az igazi imádság — nem a kétségbeesett, félelemmel teli, utolsó pillanatban előráncigált, gépies imádság, hanem a hívő, boldog, tökéletesen bizó imádság. Nem a bajoknál perselybe dobott pénz, s nem Isten nevének görcsös, riadt kiáltása, hanem az egész lényünket odaadó hitből és alázatból eredő ima az, amit Isten vár mi tőlünk. A Krisztus ígérte „jelek“, a gonosz hatalmával szemben való győzelem bizonyosan elkövetkeznek, mint a Szentírás és a későbbi történelem tanúsága szerint is a hívő evangéliumi keresztyének életére ráütközött ez a csodálatos, diadalmas „jel“.

Öldöklő bosszuvágy és elkeseredés — e két parázsló indulat buggyan fel manapság egyre sürűbben érkező gonosz hírek nyomán; azonban a Szentírásból Krisztus most is imádságra tanít, az Istenhez való közelebb jutásra, mint ami erősebb fegyver a gonosz ellen és biztosabb szabadítás a szenvedőnek.

I. Gy. L.

Rotterdami skót gyülekezet

„The Presbyterian World“ jelenté, hogy a hollandiai Rotterdamban lévő skót gyülekezet új templomot épít az 1940-ben rombadőlt régi helyébe. Az istentiszteleteket már 1946-ban megkezdte a gyülekezet lelkésze, a 20.000 angol fontba kerülő templom és egyházi épületek megépítésére csak most kerülhet sor. A rombadőlt régi templomot a gyülekezet 1697 óta használta.

Nemcsak örömmel, de megnyugvással is olvastuk ezt a hírt, mely egyik testvéregyházunk, a skót reformátusok idegenbe szakadt híveinek templomépítéséről tudósít. H. A.

István első magyar királyt a magyarság egy része vallásos tiszteletben részesíti, mint Szent Istvánt. A történelmi személy hamarosan legendás alakká is vált. Alig félszázaddal halála után az István királyról írt legendákban egy égies jellemű szent királyról lehet olvasni. A legendák kiemelik vallásosságát, kegyességét, éltszentségét, egyházzervező erejét és kevéssé vagy alig emlékeznek meg a király családjának viszályairól, de még István államszervező és törvényhozói ténykedéséről is csak igen felületesen.

Ez az idő, Szent László király kora, egy az egyházban egész Európában végbemenő vallásos fellendülés ideje, amely a szentkultusz felerősödését is magával hozta. Az európszerte elmélyült hitélet minden népben s a j' a t szent után való vágyakozást ébresztett, vallásos tisztelete tárgyául minden nép önmagából keresett ideált. A világban akkor folyt a két nagy hatalmasság, császár és pápa harca is; ebben a magyar király a pápa oldalán állt.

Ebben a felfokozott vallásos hangulatban István, Imre és Gellért püspök nevét egyre inkább szentként hordozza a nép ajkán; sirjüknél történt csodákról járnak a hírek szájról-szájra. Az 1083-ban Szekesfehérvárra összehívott zsinat pápai engedéllyel szentté is avatta őket, de ez az aktus, ha sok tekintetben politikai aktusnak is tekinthető, tulajdonképpen egy a nép által már megtörtént kanonizáció megerősítése volt.

Ilymódon István sorába iktatódott a római egyház szentjeinek, feltuházva mindazokkal a tulajdonságokkal, képességekkel, ami a szenteknek sajátja, elfoglalva azt a helyet, amit a szentek a római egyház vallásos rendszerében elfoglaltak.

A magyar nép egy jelentős része, a protestáns magyarság számára István, mint szent nem jelent vallásos élményt, vallásos tiszteletének nem lehet tárgya. Természetesen a protestáns magyar is tudomásul veszi, hogy a XI. század magyar hittapasztalata szenttéavatta István királyt, tudomásul veszi, hogy későbbi korok és nemzedékek áhitatos tisztelettel ölelték körül ereklét, sőt tudomásul veszi azt a legenda-tudósítást is, hogy István az országot Szűz Máriának ajánlta oltalmába. Mindez azonban a protestáns magyar ember számára csupán történelmi adat, esemény vagy tény, de nem vallásos élmény.

A protestáns magyar ember számára István király mégsem csupán intellektuális élmény.

Természetesen Istvánt először is történelmileg értékeljük. Megemlékezünk életműve nagyságáról, a keresztyén magyar állam megszerve-

zéséről. Megemlékezünk törvényadásáról. Megemlékezünk arról a pompás politikai éleslátásáról, amely felismerni és választani tudott Kelet és Nyugat között Nyugatot; pogányság és keresztyénség közt keresztyénséget; rokonnépek sorsával egyenlő felmorzsolódás vagy elszávosodás helyett népi megmaradást, önálló államiságot, korszerű művelődést. A történetkutatás úgy látja hogy István felismerte a keresztyén vallásnak nemcsak az egyénre ható erejét, hanem az egyházi szervezet államösszetartó képességét is. E felismerés után nem riadt vissza erőszakos eszközöktől sem, hogy ezt a felismert új erőt népében és országában hatóvá tegye. Hogy személyes vallásos élménye milyen fokú volt, hogy Krisztusban mint megváltóban való személyes hite volt-e, nem tudjuk.

Mindezt tudva, minderről megemlékezve, a történelmi múlt regisztrálásán kívül lehet-e és mennyiben István király a protestáns ember számára vallásos élmény tárgya? Maga István király vallásos élmény tárgya nem lehet — ember nem lehet az. De lehet egy vallásos élmény felkeltője ő és életműve: István királyban és életművében minden nemzedék magyarsága, és tegyük hozzá: bármely hitű magyarsága bizonyossággal fel kell ismerje az emberi történelmet alakító Ur-isten Lelke munkáját. Így vagy úgy, jobban vagy kevésbé tulajdonképpen minden történelmi alak rá kell, hogy vezessen erre a felismerésre, de a történelmi körülmények, az a tény, hogy István döntésénél egy nép léte volt a tét, ez a felismerés spontánabb és könnyebb.

István király alakja és életműve el kell vezessen bennünket ahhoz a bizonyossághoz, hogy önálló népiségünk, önálló államiságunk a Kárpátok medencéjében, a nyugati kultúrkörhöz való hozzásimulásunk, keresztyénségünk és a reformáció evangéliumi tanítására való páratlan fogékonyságunk mind és együttesen Isten rendelése. Mindez István döntésének eredménye volt, illetve más döntése esetén ezek nem vagy nem így lettek volna. Pogányokként felmorzsolódott volna a magyarság, mint más rokonnépeink, bármily hatalmasok voltak is rövid ideig; keleti keresztyénséghez csatlakozva bolgárokhoz hasonlóan elszávosodott volna a magyarság s mint ilyen a reformáció elől is elzárt, érzéketlen maradt volna.

A magyar protestantizmus ezért, úgy is, mint Magyarországon évszázadok óta az evangéliumi hit hordozója, ugyanis, mint az egyetemes magyarság egyik szerves része, Isten iránt való buzgó hálával emlékezik meg István királyról, mint az Ő eszközéről és ajándékáról.

Harsányi András.

A Református Világszövetség Végrehajtó Bizottsága 1951. augusztus 13—15 között Bázelen tartott ülésén részletesen foglalkozott a Szórványban Élő Magyar Reformátusok Egyháza, a SZEMRE kérdéseivel: rokonszenvesen fogadta egyházunknak azt a kérelmét, hogy a Református Világszövetség tagjai sorába felvegye; meghívta egyházunk képviselőit félhivatalos minőségben a jövőben tartandó hivatalos gyűléseire, felhívta tagegyházait — így a világ majdnem összes református és presbiteriánus egyházait —, hogy a világban szétszórta magyar reformátusok ügyét minél melegebben karolják fel. A Református Világszövetség Végrehajtó Bizottságának ez a határozata félhivatalos elismerést jelent. Rendes és egyenlő jogu tagként ezidőszert nem fogadta be a SZEMRE-t; mivel annak egyházzá alakulása még nem fejeződött be, csak folyamatban van. Kijelentésbe helyezte azonban, hogy a jövőben a tagság kérdését új elbírálás alá veszi, ha új tények alapján egyházunk életrealitása és tagjainak egyházhűsége nyilvánvalóvá lesz.

Isten iránti hálára kötelez ez a határozat, ha még nem is lehet nemrégiben megalakult egyházunk a Református Világszövetség teljes jogu, rendes tag-e egyháza, és arra hogy Isten és egyházunk előtti felelősségünk teljes tudatában hassunk oda, hogy a SZEMRE megalakult és alakulásban lévő gyülekezetei valóban élökké legyenek. Ha szórványban élő magyar református testvéreink élő egyházi élettel tudnak hitükről bizonyosságot tenni, nem lehet kétséges, hogy a továbbiakban elnyerhetjük a világ református testvéregyházainak teljes bizalmát.

Európából és a tengerentúlról már jelentős számu református lelkes és világi egyháztag, valamint gyülekezet jelentette be csatlakozását. Így hamarosan sor kerülhet az ideiglenes Konzisztóriumnak, a SZEMRE kormányzó és végrehajtó testületének megalakítására. Az előkészítő munkák elvégzésére a Református Lelkigondozó Szolgálat elnöksége Dr. Soos Géza református lelkipásztort kérte fel ideiglenes ügyvezető-titkári minőségben.

Hisszük, hogy a mi Urunk

Isten megadja majd áldó és segítő kegyelmét a Szörványban Elő Magyar Reformátusok Egyháza megalakításához. Az ő Szent Lelkének segítségét kell, hogy kérjük mindnyájan a nagy munkához, egyben tudva azt, hogy „ő tőle, ő általa és őreá nézve vannak mindenek. Ővé a dicsőség mindörökké. (Róm. 11:36).“

Kátémagyarázat

(Nemcsak emigrációnkban, de odahaza is nagyon elfelejtkezünk református egyházunk hitvallásairól. Azoknak semmilyen értéket nem tulajdonítottunk, hiszen pusztán azoknak történeti létezéséről a „beavatottak“ is alig-alig tudtak. Mi most a Jöjjetek hasábjain megpróbáljuk a legismertebb református hitvallással foglalkozó iratnak a Heidelbergi Káté-nak rövid ismertetését adni, folytatólagosan tárgyalván az abban foglaltakat és a köréje csoportosuló problémákat.)

Mig Luther Márton katekizmusait az evangélikus egyházak mindenütt használják, a másik reformátori irány vezetőjének Kálvin Jánosnak 1542.-ben írott „Genfi Káté“-ját, mely a kezdeti időkben a francia svájci, franciaországi és strassburgi református egyházak „tanításra alkalmas“ katekizmusa volt a tizenhatodik század második felében kiszorította a Heidelbergi Káté. Mielőtt a Heidelbergi Káté rövid magyarázatahoz hozzá kezdenénk, ismerkedjünk meg annak rövid történetével.

Németországban Luther halála után az ottani evangélikus egyház az úgynevezett „lutheri orthodoxiá“-ba merevült és elkülönítette magát a Kálvin irányítása alatt álló egyházaktól. Így alakultak ki ezek különösen Pfalz-ban, Westpháliában és az akkori Nassau-Dillenburg nevű tartományban. Pfalz választófejedelme III. (vagy Bölcs) Frigyes a kálvini reformáció híve volt és az ő befolyás mellett működő heidelbergi egyetem lett a németországi reformátusok szellemi központja. A reformátusok német „reformiert“ neve is ebben az időben keletkezett, megkülönböztetésül a lutheránusoktól.

A református hittételek káteszerű összefoglalására szükség volt tehát és ezért megbízta a fejedelem Ursinus Zakariás és Olevianus Gáspár egyetemi tanárokat egy ilyen káté elkészítésével.

A „Heidelbergi Katekizmus“ meg is jelent 1563-ban és hamarosan elterjedt az egész világon. Holland fordítása 1571-ben jelenik meg, azt hamarosan követi a francia, angol és magyar. A debreceni református püspök már 1578-ban a „Káté“-t ajánlja tanítás céljaira. A Heidelbergi Káté elterjedtségére mi sem jellemzőbb, minthogy arról a jelző elhagyásával csak, mint „káté“-ról szól a püspök.

A németországi református egyházak hamarosan hivatalos egyházi hitvallási irataik sorába iktatják a Kátét, ezt követik a svájci, francia angol, holland, magyar és lengyel református egyházak is. Az 1618/19-ben Dordrechtben megtartott első és egyetlen református ökumenikus zsinaton Anglia, Pfalz, Bréma, Emden, Hessen, Német-Svájc, Genf és a holland s menekült francia egyházak képviselői az egyetemes reformátusság közös hitvallási iratának fogadják el az úgynevezett „Egység-hármas formulájá“-ban (Drie Formulieren van Eenigheid). A magyar református egyház ugyan nem vett részt a dordrecht zsinaton, de a maga külön Szatmárnémetiben 1646-ban tartott nemzeti zsinatján azt a Heidelbergi Káté elfogadásával lényegében megerősítette.

A racionalizmus, felvilágosodás és az elmúlt század teológiai liberalizmusa következtében a „Káté“ feledésbe került, kivonják a használatból a legtöbb református egyházban. A holland ébredési mozgalmak következtében a XIX. század végén ismét előtérbe került. Korábban Magyarországon is minden vasárnap délután tartott istentiszteleteken a Káté alapján magyarították az Igét a lelkipásztorok, ugyint a dordrecht zsinaton résztvevő többi egyházban. Ma már ez a szokás csak a hollandiai hitvalló reformátusoknál és a belőlük Amerikába, Délafrikába elágazott „keresztény református“ egyházaknál él.

A káté maga százhuszonkilenc kérdésből és feleletből áll, mely a Római levél és a 130. Zsoltár 3.—4. versei alapján három nagyobb csoportra oszlik. Az ember nyomorúságáról (Róm: 1—3), az ember megváltásáról (Róm: 4—11), a háladatosság-

ról (Róm: 12—15). Későbbi kiadásokban a kátét a vasárnap délutáni istentiszteleteknél való könnyebb használhatóság céljából az év ötvenkét vasárnapja szerint is beosztották.

Természetesen nem szabad elfelejtenünk, hogy egyesegyedül csak a Szentírásnak van és lehet abszolút tekintéllyel bírereje. A Heidelbergi Kátét tudós professzorok csinálták, tehát csak emberi, egyes egyházak zsinata által „megszavazott“ tekintélye van. Ez utóbbi azonban nem zárja ki, hogy ne tanulmányozzuk és mélyedjünk bele szeretettel a Heidelbergi Kátéba, mely református hitünk igazságait minden más katekizmusnál szebben és világosabban foglalja magába. (Komjáthy Aladár)

FONTOS ADATOK

A magyarországi református egyházaknak 1276 gyülekezete és kerekben 2000 lelkipásztor van. A teológiai hallgatók száma az 1950/51 tanévben 347 volt, és pedig 303 férfi, 44 nő. A magyarországi ref. egyház négy egyházkerületből áll, mindegyiknek külön teológiai főiskolája (lelkészképző intézete) van. A Dunamelléki egyházkerület gyülekezeteinek száma 334. Teológiája Budapesten van, működik 1855 óta. Hallgatóinak száma az elmúlt évben 102. A Tiszáninneni egyházkerület 258 gyülekezetből áll, főiskoláját 1531.-ben alapították Sárospatakon, ahol az elmúlt évben 91 lelkészjelölt tanult. A Dunántuli egyházkerületnek 249 gyülekezete van. Teológiája 1531 óta működik; az elmúlt évben 49 hallgatója volt. (A magyarországi lelkészjelölés jelenleg megoldhatatlannak látszó nehézségekkel küzd.)

A Bibliát magyar nyelvre legelőször Károli Gáspár református lelkész fordította le és adta ki 1590.-ben Vizsolyban. Ennek

„Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevébe...“ (Máté 28:19)

István király ünnepén tulajdonképpen Krisztus missziói parancsára kell gondolnunk. Arra a csodálatos parancsra, mellyel az Ur Jézus elküldi tanítványait. A misszió mindig úgy kezdődik, hogy valaki másokat elküld egy bizonyos feladatra teljesítésére. Államok küldöttek a második világháború végeztével katonai missziókat, kereskedelmi missziókat. Így a mennybemenetel előtt, Krisztus utolsó földi üzenete a misszió parancsa. Itt Krisztus az aki küld. S a keresztyén egyházak által kibocsájtott lelkipásztorokat, evangelizátorokat és misszionáriusokat is tulajdonképpen Krisztus küldi. Szentlelkkel által az egész világ meghódítására, mint annak idején a tanítványokat.

A gyarló bűnös ember azonban nem érti, nem hallja meg ezt a küldő szót. Nem is értheti, mert vétkei fülét süketekké, szemét vakokká teszik. Magunktól csak a magunk „jóindulatából“ vagy „szabad akaratából“ nem nyúlunk meg szemünk, hogy Őt megláthassuk és nem hallhatjuk meg kérés szavát. A Szentlélek Isten segítsége kell ahhoz, hogy a misszió parancsát megérthessük. Isten az, aki kiválaszt, aki hív, aki küld és aki elfogadhatja velünk a missziói parancsot. S ezt a csodálatos isteni üzenetet hallotta meg István mikor a pogány fejedelmek számító valláscseréje helyett felismerte Istentől kapott küldetését. A magyar népet akarta Isten rajta keresztül megnyerni az Ő Igéjének, hogy az minden gondját Ő reá vessen, mert hiszen neki gondja van erre a népre is (1 Péter 5:7).

A kérdés most már az: megszűnt-e a magyar belmisszió azzal, hogy népünk a keresztyén hitre tért? Nincs szükség többé evangelizációra a reformáció után? Krisztus parancsa

a fordításnak gyönyörű nyelvezete döntő hatással volt az egész későbbi magyar irodalmi nyelv kialakulására. Károli fordítását több mint 300 év múlva kellett csak először revideálni; ez a „revideált Károli“ amelyet ma is használunk, 1908.-ban jelent meg először 1948.-ban határozták el a magyarországi protestáns egyházak, hogy a Bibliát az eredeti héber és görög szövegek alapján újra lefordítják. E célból bizottságot alakítottak, melynek elnöke D. Dr. Kállay Kálmán, a debreceni ref. teol. fakultás professzora. A Bibliát fordító

örök, hiszen a kísértő, a bűn munkája nyomán sokan eltávolodnak Krisztustól, sokan vannak, akik nem is hallottak Róla vagy éppen nem is akarnak Róla látni. A magyar evangelizáció, a magyar belmisszió kérdése sohasem volt talán annyira időszerű, mint most. Az egyházvilágosodás és a szétszórtas megpróbáltatásai sok-sok magyart visznek a bűnös, materiális világ oldalára, szemben Krisztus egyházával. S Krisztusba vetett evangéliumi hitünk kötelez az Ő országáért való harcra: az Ige hirdetésére azok között, akik hamis isteneket keresnek és saját maguk szecetnének megváltók lenni.

S ez Evangélium megvallása és hirdetése mindnyájunk kötelessége. Hitre jutottál, szolgálnod kell, evangelizálnod kell Krisztusért, egyházadért, testvéreidért, ellenségeidért és magadért. A feladat nagy, de a parancs változatlanul azt kéri tőlünk, mint István királytól kérte kilencszázötven esztendővel ezelőtt: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket...“

Nekünk talán a Krisztustól eltávolodott magyar testvéreink evangelizálása az első feladatunk. Ugyanaz a Vasfüggönyön innen, mint a Vasfüggönyön túl. S tudjuk, hogy az Ő Igéjének hirdetése csak győzhet, mert hiszen Ő ígérte mennybemenetele előtt a világ missziójába induló tanítványainak: „és én veletek vagyok a világ végezetéig“. Ezt tudván, alázattal szolgálta Őt, de mégis a hitben új életet találtak örömmel mondhatjuk és hirdethetjük a világ felé, azt amit István király és Bethlen Gábor a magyar belmisszió történetének két evangéliumi hitű példaadója egyaránt vallott: „Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?“ (K. A.)

bizottság most adta ki munkájának első gyümölcsét: Mózes első könyvének új fordítását. Az egész Biblia lefordítása még jó néhány évet fog igénybe venni. — Mivel a Brit és Külföldi Biblia Társaság 1947.-ben beszűkítette magyarországi működését, így a Biblia terjesztése Magyarországon a protestáns egyházak „Magyar Biblia Tanács“-ának kezében van.

A Dunántuli egyházkerület új missziói otthonát vásárolt Balatonfüreden evangelizációk és konferenciák számára.

A Nagyúr Temetése

Az esztergomi palota kis hálójában volt kiterítve a halott Nagyúr. Sarolt virrasztotta. És virrasztotta Radla apátur is, amióta csak az Ur meghalt. Őlt a nehéz tölgyfaszéken, hallgatott és imádkozott némán.

És egyszer bejött bajor Gizella is; letérdelt az ágy elé és imádkozott. Azután kiment. És bejötték a vári tiszték, és mindenféle renden való vári népek is. Megnézték a halott embert és mentek. Szó nélkül, némán, ahogy jöttek. Némelyikük keresztet is vetett.

És eljöttek a görög köművesek is, akik a templomot építették volt; keresztet vetettek és elmentek. És végül eljött Anasztázus püspök is, minden papjaival és ők is keresztet

vetettek, imádságot mondtak és elmentek.

Csak Sarolt maradt ott és Radla apátur. Ők ketten nem mozdultak. A nagy palotás ház pedig éjjel-nappal nyitva és az asztal terítve.

S aki jött halottat látni, az ott áldomást evett és ivott. A kupák mindig tele voltak borral és nem fogyott el a buzakalács, meg a hus a szakonna, a sajt és a turó. Aki nem volt éhes és szomjas, az is evett egy falatot a kalácsból és ivott egy korty bort. Aki éhes volt, jóllakott és aki az italt szerette, megittasodhatott. És a szegény nép batyuba rakta az ételt és korsócskában vitte háza a bort...

De Sarolt és a barát nem mozdult a holt ember mellől.

S ott voltak a halott mellett akkor is, amikor sötét éjszaka István jött bé a halottas házba. Csak úgy sárosan, porosan, ahogy a lóról leszállott, és vele jött Vecelin ur, meg a bekötött fejű Csanád.

Némán köszöntek.

Es Radla ur szó nélkül bölintott.

Sarolt felállott:

— Látod... Meghalt...

István odalépett az ágyhoz és hosszasan nézte a halottat. Szót se szólt. Könyvet se ejtett. Csak nézte, nézte.

Sarolt pedig megint csak lekuporodott a párnás kis székre, a Nagyúr ágya mellett. Halkan, száraz szóval mondta:

Hogy hire jött a harcnak és hogy Koppány meghalt, még élt. Még megértette a szót, de már nem beszélt. Azután meghalt... Éjfél táján... A kakasok kukorékoztak...

Es itt volt Radla... Ő fogta le a szemét...

István megfordult. Anyját nézte, akinek a szeme száraz volt most. Száraz, mint a kiszikkadt forrás...

Es akkor odalépett az ágyhoz Vecelin ur, meg Csanád. Es Vecelin ur letérdelt az ágy elé, két kezét összetette és imádkozott. Csanád ur pedig lehajolt ura kezéhez, aki a takarón nyugodott és megcsókolta. Es senki egy szót nem beszélt többet és olyan súlyos volt a csendesség, hogy mindnek vállát megrentotta és fejét meghajtotta.

Azután István megrázta magát. Kiegyenesedett és körülpillantott a házban. S intett az apáturnak:

— Hívd a püspököt.

Es Vecelinhez fordult:

— Szólítsd bajor Gizellát.

Es Csanádnak szólt:

— Az udvarispán jöjjön. Mind

jöjjön a palotás házba. Holnap temetünk...

... S jött az udvarispán, jött Anasztázus püspök és jött bajor Gizella is a palotás házba. S az asztalfőre István ült, melléje Sarolt. Üljetek le — szólt az ur, — üljetek le. Tegnapi nagy győzelem hírért küldöttem Géza urnak és a parancsot, hogy készüljön minden lakodalomra. Es hivattalak, hogy tanácskozzunk a Nagyúr temetéséről.

— Te parancsolsz, — mondta a vén Bikács udvarispán.

Mind bölintottak komolyan és István sorbanézett mindenkit:

— Kérem hát, Ti mondjátok: hogy illik temetni ország urát?

Vén Bikács ur megrázta fejét:

— En azt nem tudhatom uram.

Láttam temetni Taksony urat, és az nagyságos temetés volt ott a Duna mellett, a csepeli szigetnél. Ott volt

a nemzetségek jó része és fegyve-

Makkai Sándor emlékezete

„Az Út”-ról

Hollandia Magyarorszáért

Sajtótechnika

Dr. Makkai Sándor volt kolozsvári püspök, a debreceni hittudományi fakultás professzora is hazaköltözött Urához és Megváltójához, halálával a magyarországi református egyház mai helyzetében szinte pótolhatatlan látzó ürt hagyva hátra. Az egész magyar szellemi élet is egyik vezéralakját vesztette el benne, hiszen Makkai Sándor nagy író, a magyar gondolkodó elit egyik legmarkánsabb jelensége volt. Könyvei, mint az „Ördögcsékér”, „Mi Ernyek”, „Holt tenger”, „Sárga vihar”, „Az élet féjedelme”, „Önmagunk revíziója” a magyar irodalom örök kincsei maradnak. „Magyar fa sorsa” című tanulmánya az Ady kérdés legkiválóbb kritikája. Mindezeknek a műveknél fenségesen tisztá magyar nyelvvezető új ihlettel gazdagította egész irodalmunkat, s bátran mondhatjuk, hogy Makkai Sándor írói hatása csak az elkövetkezendő évtizedekben fog teljesen kibontakozni.

Egyházi téren korunk legnagyobb magyar nyelvű teológusa volt, akinek hatása csak Ravasz Lászlóval hasonlítható össze. Mindketten a kolozsvári teológiáról indultak el s mindketten a gyakorlati teológiát művelték elsősorban. Míg azonban Ravasz Lászlót a püspököt, hamarosan mint az ország első igehirdetőjét és esztétáját ismerték el a közvélemény minden felekezeten belül és fölött, addig Makkai Sándor az egyetemi tanár, az új magyar tudományos teológia alapjait vetette meg. Különös sajátossága volt, hogy a legnehezebb problémákat is mindenki számára érthetővé tudta tenni; szavait úgy váltogatta össze, hogy azok a legexaktabban fejezték ki a mö-

göttük álló fogalmat; tudásának hatalmas tárházából úgy hordta elő és rendezte az anyagot, hogy a kérdésekre mindig a legpontosabb választ tudta adni, s ez a válasz mindig a Biblia válasza volt. Abban, hogy a teológiát megszabadította a liberalizmus utolsó csökevényeitől, valamint a kétes értékű filozófiai alapoktól és képlettektől s hogy az örök isteni igazságok elmondására új kifejezési módot s új stílust honosított meg, a modern nyugati teológiát is tulszárnyalta.

1945-ben a kommunisták tartóztatták és börtönbe vetették. Hatalmas szelleme előtt a „népbíróság” ugynevezett bírái megállani sem tudták, ő azonban mindebből nem kovácsolt tökélet magának mert saját bizonygatótételére szerint itt érte élete legnagyobb élménye: meghalt és feltámadt Krisztussal. S a volt püspök az egyetemi tanár az országos hírvő író a nagy teológus, aki mindent elért az életben, amit csak egy református lelkész elérhetett: mindezt leárzta magáról, kárnak és szemétnak ítélvén azt, ami eddig hirt és dicsőséget jelentett számára, s elindult, hogy gyülekezetéről-gyülekezetre járva, hirdesse az evangéliumot az apostolok egyszerűségében.

Tudjuk, hogy életét teljesen Krisztus dicsőséges királyságának szolgálatába állította. Ezért halát adunk Makkai Sándor életéért és munkájáért, melyet végzett magyar népünk javára, református anyaszentegyházunk építésére, sokaknak üdvösségére és Istennek örök dicsőségére.

„Bizony, bizony mondom nektek, hogy eljő az idő és az most van, mikor a halottak hallják az Isten Fiának szavát, és akik hallják, élnek. (Ján. 5:25). B. I.)

Sohasem bírálhattuk otthoni egyházi férfiak nyilatkozatait, mert tudjuk azt, hogy az ítélet jogát Isten önmagának tartotta fenn. S olcsó dolog is volna, aránylag biztos fedezékből másokat mártíriumra biztatni. Csak az beszéljen „férfias kiállásról”, aki elsősorban maga hajlandó „kiállni”. Az otthoniak élet-halál harcát csak mély megilletődéssel szemléljük, csak imádkozhatunk értük. Ha mi most „az Út” c. hetilap egyik cikkét idézzük, az kizárólag csak azért történik, hogy a magunk álláspontját körvonalazzuk. Ez a lap ugyanis nemrég vezércikkben foglalkozott „a kalocsai érsek peré”-vel. Ennek a cikknek az írója nemcsak teljes untelegenciáját és teológiai ismereteinek teljes hiányát árulja el, hanem stílusában is tökéletesen utszéli. Az elítélt Grösz Józsefet szidja a „Szabad Nép” szótárából kölcsönözött kifejezésekkel, fősztólítja a reformátusokat, hogy tartsanak önvizsgálatot, vajjon mindnyájan a béke őszinte hívei-e: diadalállapítja meg, hogy a katolikus egyháznak is van a bolsevista kormányval kötött szerződése, s eldicsekszik vele, hogy már kétezer katolikus pap csatlakozott a „békétáborhoz”. — Igen, erről szól a cikk. De mi még emlékszünk arra, hogy a bolsevista ellenes első „összeesküvés” perek fővádlottjai a református ifjúság javarészből kerültek ki, s hogy Prohászka ledöntött szobrát virággal szórták tele katolikus hívők, mint tükös csendes temetésen. Nem volt olyan régen ez. S ezeknek a tényeknek az árnyékában erősen kétségessé válik a cikkíró érvelése a reformátusok „önvizsgálatáról” s a kétezer katolikus pap „csatlakozásáról”.

ÖRÖKBE FOGADNA 2—3—
éves FIUGYERMEKET. Kállay Béla református mérnök és felesége. Megkeresést közvetlenül lakcímükre kérnek: Fischerdorf (bei Deggendorf) Nr. 65, Niederbayern, Deutschland.

Schweizben élő gyermektelen házaspár örömmel venne magához egy ötven éven aluli, keresztény, egészséges magános magyar nőt. Az érdeklődők írjanak a következő címre: Frau Fient (Rónay Ilona) Gellertstraße. Im Lillenhof 3/1. BASEL, Schweiz.

A hollandiai református egyház (Gereformeerde Kerken) minden egyes gyülekezetében július 29-én tartott vasárnapi istentisztelet keretében felolvasták a hollandiai református egyház egyetemes zsinata imabizottságának körlevelét a magyarországi egyháziüldözések és most végbemenő deportálások ügyében. A körlevél felszólítja a gyülekezeteket, hogy az istentisztelet keretében imádkozzanak a magyarországi testvérekért és a magyarországi egyházakért. Megállapítja, hogy a Magyarországon szenvedő testvérek sorsa nem közömbös a holland reformátusok számára, és azért kéri valahányan Isten segítségét kegyelmét és megbocsátását. A körlevelet H. W. H. van Andel utrechti, J. Hoek hágai, C. van der Woude leeuwardeni református lelkipásztorok írták alá.

A hollandiai református egyházak, a református nemzeti pártok és a keresztény sajtó körleveleinek, interpellációinak és cikkeinek köszönhető nagy mértékben a holland kormány igaz keresztény szeretetre való próbálkozása, mikor is budapesti nagykövete által felszólította a budapesti kommunista kormányzatot, hogy a deportálódókat engedjék a holland állam költségén letelepíteni Hollandiában.

Holland református testvéreink együttérzése örömmel tölt el mindnyájunkat és egyben figyelmet is az Irás szavaira, mint azt a hollandiai református egyház körlevele is idézi: „vigyázzatok, mert a ti ellenségetek, az ördög, mint ordító oroszlan szeretjék, keresvén, kit elnyeljen; akinek álljátok ellen, erősek lévén a hitben, tudva, hogy a világban lévő atyafiságotokon ugyanazok a szenvedések telnek be.”

A soproni evangélikus (lutheránus) teológiai akadémiát Budapestre telepítik át.

Az izraeli kormány 1949-ben a Szovjetunió rendelkezésére bocsátotta az ország területén lévő és az orosz ortodox egyház tulajdonát képező ingatlanokat. A szovjet kormány megbízottja röviddel ezelőtt érkezett meg Izraelbe s rögtön át is vette a nevezett ingatlanokat. Tel-Aviv melletti Tabitha kolostort bezárták

A svájci „Kirchenblatt” nemrégiben megemlékezett Erdei Ferenc főgondnoki beiktatásáról s az ott elhangzott beszédekről. Tárnyilagos hangon számolt be az eseményekről, kétségbe vonta azonban, hogy a szép beszédek valóban az egyház valódi helyzetét tükrözik e vissza és sajnálatát fejezte ki afölött, hogy Magyarország hermetikusan el van zárva a külföldtől, amiért is a magyar ref. egyház és az állam viszonyáról nem lehet hü képet alkotni. — A fönt említett „az Út” c. hetilap átvette ezt a cikket, de kihagyta belőle a kritikus megállapításokat s az egész beszámolót úgy állította be, mintha a Kirchenblatt és annak főszerkesztője helyeselelné a magyar egyházak és a bolsevista kormány viszonyát. Ugyancsak átvette a cikket a Budapesten megjelenő „Ungarischer Kirchen-Nachrichtendienst” is (ennek szerkesztője azonos „az Út” nevezett cikkírójával), mely azonban — nyilvánvalóan a való féltében — nyilván attól való féltében, hogy a U. K. Nachrichtendienst a Kirchenblatt főszerkesztője is olvasni fogja — néhány kevésbé hízegő megjegyzésnek is helyet adott. A „pia fraus” nagyszerűen el volt tervezve: „az Út”-at csak magyarok olvassák mert csak azok értik. A magyarok, s főképpen a magyarországiak legyenek meggyőződve, hogy a Kirchenblatt is szimpatizál a bolsevistákkal. A Nachrichtendienst azonban külföldiek is olvasják, ezek legyenek hát meggyőződve, hogy Magyarországon milyen sajtószabadság van. Nem is lett volna semmi baj, ha „az Út”-nak éppen ez a száma el nem jut egy svájci református paphoz, aki éppen ezt a cikket lefordította magának, s rögtön el is küldte a Kirchenblatt főszerkesztőjének, aki ezt a fordítást éppen akkor kapta meg, mikor a Nachrichtendienst is befutott hozzá... A Kirchenblatt főszerkesztője lapjának jul. 19-i számában erőlyes hangon tiltakozik „az Út” „felületes és raffinált” közlése ellen, s megjegyzi, hogy úgy látszik a magyarországi egyházi sajtó már annyira bolsevizálva van, hogy benne mindent csak propagandára használnak s az igazság kérdésének már semmi szerepet nem engednek. Kijelenti azonban egyidejűleg, hogy a magyar reformátusokat ennek ellenére testvéreknek kell tekinteni.

MEGDÖBRENTO SZAVAK

Hewlett Johnson canterbury érseki helytartó megkapta a nemzetközi Sztálin — békedíjat, s azt át is vette Moszkvában. Az üdvözlő beszédekre válaszolva Johnson többek között azt mondta, hogy Moszkva a világ egyetlen központja, amely a békére gondol, a békéről beszél és békés terveket készít! Aztán spontán hazafiúi öntudattal leszögezte, hogy az ő hazájá-

ban, Angliában is üldözik a békét, az USA-ban pedig — horribile dictu — a béke szót még kiejteni is tilos. Beszédének záró része a legmegdöbbentőbb. Itt ugyanis azt mondja, hogy amiképpen 2000 évvel ezelőtt Jézus Krisztus Kelet felől szölte a békesség evangéliumát, ugyanúgy szól most hozzánk Kelet felől a békére hívó szó...

resen, lóháton a had. De akkor más hiten voltunk. Akkor a táltosok temettek, akiket elűztél, és ma gondolom, a papok temetnek, akiket befogadtál a táltosok helyébe. En nem tudhatom hát. Őket kérdezd.

— És Vecelin ur szólott:
— A németek császáriját a legnagyobb templomban ravatalozzák fel az oltár előtt. És az egész templomot fekete posztóval borítják, s éjjel-nappal égnek a gyertyák. A ravatalt páncélos urak strázsálják: hercegek, grófok, bárók és lovagok felváltva, és templomba viszik minden országok, tartományok és városok cimereit, és kitűzik a zászlókat, amiket csatákon nyert a császár. És felváltva éjjel-nappal imádkoznak minden oltárnál a papok. A temetéskor pedig ott vannak az országok minden rendei: az érsekek és püspökök, a főurak és ne-

mesek, a városok küldöttei és a céhek, meg a földművesek és pásztorok. És papok éneklék a halottas éneket, amikor a koporsót leeresztik a templom kriptájába. És minden templomok harangjai megkondulnak akkor. Így temetik a császárt és ilyenformán a kisebb urakat is, a hercegeket, grófokat...
— Így temessétek el a magyarok urát!

De Anasztázus püspök csendesen ingatta fejét jobbról-balra:
— Nem lehet, Nagyur!
— Miért? Itt a templom, akit ő épített és illik, hogy annak kriptájába ő kerüljön elsőnek.
— Még sem lehet.

— S itt vagy Te, aki idefutottál és ő adott Neked hajlékot, ellátást és püspökséget, és itt van a többi pap mind, aki az ő kenyerét ette, és az ő kegyelméből szolgálhatja az Uristent.

— Még sem lehet.
— És a templomban a ravatalt strázsálhatja mind a német comes, akinek ő adott földet és kincseket, és teleakaszthatjuk a templomot zászlókkal, akiket diadalmas csatákon nyert ő és az elődök. Tudhassátok Urak: van ott itáliai zászló és fölösen német zászló...
— Még sem lehet, Nagy Ur!
— Miért nem, püspök?
— Mert Géza urat nem temetheti el keresztény pap és testét nem fogadhatja be megszentelt keresztény templom.

István ur orcája megsötétedett és a hangja felcsattant:
— Ki tilthatja azt, ha én parancsolom?
Anasztázus felállott:
— En uram! En, a földönfutó koldus, aki Géza ur kegyelméből kaptam fedelet és élelmet és püspökséget. En tiltom meg Neked,

hogy a templomban ravataloztasd és kriptájába temettesd Géza urat, aki tudhatod, Nagyur, pogány volt... Istvánnak mind a két ökle az asztalon. Nézte a püspököt. Azután anyjához fordult és tikkadt hangon kérdezte:

— Tudat-e ezt, anyám?
— Tudtam, fiam.
— S türted?
— Te éretted hagytam, István, tudhatod. Mindent csak teéretted... Mozdulatlan csend. István szeme sorba járta a reámeredő arcokat, és megállott bajor Gizellánál. Sokáig nézte a szép okos fejet és a hidegen sugárzó kék szemeket. Azután Csanádnak szólott és a hangja fáradt:
— Tölts bort. Megszomjaztam.

Kiitta a kupát fenéki és megrázódott. És már hidegen kemény volt az orcája és szegletes és a száva is hideg és kemény.

— Jól van, anyám. Te akartad így ezt is.

S bajor Gizellához fordult:
— Hercegnő! Egy hét múlva megtartjuk a lakodalmat. Ugy kérszülj. Hallod, Vecelin és te is, Püspök Ur. Anyám, egy hét múlva.
— És a nagyur temetése? — kérdezte Radla.

— Mi gondod azzal néked, bárá? Tudhatod: pogány volt...

Géza ur halott testét még azon az éccakán szekéren indították Pest alá, a Dunához. Eltemették apja mellé, régi magyar szokás szerint, mint Taksony urat egykoron. Bikács ispán tudta, hogyan; ő ott volt azon a temetésen is. A halottat elkísérte Sarolt és elkísérte utolsó útjára Vecelin ur is, meg Csanád a besenyő zászlóval. És elkísérte Radla apátur is.

És más senki. Kós Károly.

JAMBOREE

Mindnyájunkat érdekel

Bad Ischl Ausztria legszebb részét az első nagy közös felvonulásban, ahol hatalmas tapsot kaptak árvalányhajás cserdombokkal tarkított völgyben, zászlóerdők alatt 4500 sátor nőtt ki a földből s ebben a sátorerdőben 17.000 cserkész lakott. A világ minden szabad országából Finnországtól kezdve Ujzéländig mindenünnen eljöttek a Jamboreera. Volt ott harmincöt árvalányhajás magyar cserkész is, Németországból, Svájcban és Ausztriából. Esténként a Jamboree táborúzeinél fel-felharsant a magyar dal, lobogott a magyar zászló és magyar táncok ütemére lendült tapsra 17.000 cserkész keze.

Minden magyar fiu tisztában volt azzal, hogy a magyar cserkészlet negyvenéves hírneve, a sok-sok idegen fiu lelkében élő gödöllői emlékek, s egy nép becsülete forog kockán, függ viselkedésünktől, megnyilatkozásainktól. Ez a hírnév, emlék és becsület nem szenvedett csorbát, hanem megerősödött. Így vettek

... hogy a reformáció nem kényszerítette az embereket a megtisztított hit elfogadására, sőt nem is engedett senkit az Urasztalához, aki nem volt meggyőződéses keresztyén. Ha valaki nem vette fel a megreformált vallást, semmi baja sem történt. Így például Rotterdami Erasmus a híres tudós, halála napjáig katolikus maradt, bár az egész város, ahol lakott (Bázel) reformátussá lett. Ezért őt soha senki nem háborgatta, sőt a református város díszes temetéssel tisztelte meg a nagy katolikus tudóst.

... hogy Servet Mihályt, aki unitárius tanokat hirdetett Genfben, nem Kálvin, hanem a genfi városi tanács ítélte halálra. Azon a helyen, ahol Servetet megégették, Genf „Champfel” nevű kerületében, ma emlékmű áll, melyen a város lakossága biznyságot tesz nagy reformátora, Kálvin János iránti hűségéről, de elítéli és hibásnak tartja Servet megégetését.

... hogy a lelkiismereti szabadság ilyen impozáns megnyilatkozásának még csak egy példája van: Firenze, ahol a város, a klérus minden tiltakozása ellenére, emléktáblát állított fel azon a helyen, ahol a pápa Savonarolát, a megtérés megrázó erejű hirdetőjét megégettette.

... hogy a magyar gályaboknak, az evangélium vértanúinak, a pozsonyi és eperjesi vértörvényszék mártírjainak nincsen emlékműve.

... hogy Károlyi Gáspárnak, a Biblia magyar nyelvre fordítójának, nincsen szobra Budapesten. 1943.-ban határozta csak el a Főváros, hogy a Pozsonyi uti ref. templom előtt állít szobrot Károlynak, ez a terv azonban a háboru miatt nem valósult meg.

... hogy Budapest egyik legforgalmasabb tere a Kálvin-tér, viszont egyik legjelentéktel-

nebb utcácskája a Kálvin-utca Obudán.

... hogy Kálvin János sírjának helye ismeretlen.

... hogy Magyarországon öt évvel a reformáció megindulása után már voltak protestánsok. Az ellenreformáció megindulása előtt Magyarország szinte teljesen protestáns ország volt.

... hogy a református vallást ma is „magyar vallás”-nak hívja a magyar nép.

... hogy a Kossuth-jubileum alkalmából nagy ünnepek lesznek az Egyesült Államokban. Száz éve lesz annak, hogy a szabadságharc leverése után Kossuth megérkezett Amerikába, s az Egyesült Államok népehez intézett szövegét az akkori lapok teljes terjedelmében közzé tették. New-Yorkban szép Kossuth szobor áll, Iowa államban pedig Kossuth megye is van. Utóbbi helyen most szintén Kossuth szobrot fognak föllátni. 1952. márc 15.-én az amerikai posta Kossuth emlékbélyeget bocsájt ki.

... hogy a berlini „Világifjúsági Találkozó” teljes kudarca miatt a kommunista „Freie Deutsche Jugend” több, mint 300 vezetőjét tartóztatták le és küldték urán-bányákba.

... hogy az IRO, mely rövidesen megszűnik, 1947 óta több, mint másfélmillió menekültet telepített át a tengerentúlra.

... hogy Clay tábornok rádiószózatát intézett az amerikai néphez, melyben három és fél millió dollárt kért a müncheni „Free Europe” rádió-magyar és lengyel nyelvű adásainak kibővítésére.

... hogy a londoni BBC vezetősége nem is válaszolt Kádár Imre levelére, melyben a magyarországi református egyházra ráerőszakolt teljhatalmu „kulturfelelős” a BBC egyik, a ma-

gyar ref. egyházát is érintő adása ellen tiltakozott.

... hogy a müncheni Free Europe-hoz magyar református lelkészt is akartak alkalmazni a protestáns istentiszteletek és áhítatok ellátására, ez a terv azonban megbukott, mert az egyik amerikai lelkész azt a meggondolatlan és kritikátlan kijelentést tette, hogy a magyar menekültek között „csak nyilas papok” vannak(!).

... hogy Bereczky Albert püspök lemondott az Egyházak Világtanácsában (Ökumené) viselt tisztségéről.

... hogy a Református Világszövetség felvette tagjai sorába a formózái Református Egyházat.

... hogy 1954.-ben lesz az Egyházak Világtanácsának második naggyűlése, melyre már megkezdődtek az előkészületek.

... hogy a „Hilfswerk der evangelischen Kirchen der Schweiz zürichi irodája kb. egy millió svájci frankot fordít segélyezésre évente, mely összegben nem foglaltatik benne a természetbeni (élelem, ruha stb) segély. Az ausztriai magyar ref. lelkigondozói szolgálat a HEKS zürichi irodájától hat év alatt eddig összesen háromezer svájci frank értékű támogatást kapott.

Értesüléseink szerint deportáltak Budapestről Zsindely Ferenc volt minisztert és feleségét sz. Tüdös Klárát a református női egyházi munka vezetőjét is.

A pápa karácsonyi szózatában bejelentette, hogy megtalálták Rómában Péter apostol sírját, s kiállításba helyezte az ez irányú ásatásokról szóló dokumentációs anyag nyilvánosságra hozatalát. Ez a könyv mindezt nem jelent meg, bár tudományos jellegű oldalról mind függetlenebbül sürgetik a Vatikánt ígéretének betartására.

Tűz

Mert lángot gyújtott Isten
Az érző szivekben
és a lángok mellé állított öröket.
Aki lángot kaptál
Öre vagy sok másnak
Apold, óvd, őrizd, szítsd e tüzet!

Mert kialszanak a szívek,
Ha te nem tartod bennük a tüzet
és magasra lobognak a lángok
Ha ápolja őket a szived.
Mert a te tüzed lángja is kialszik
Ha kialszanak a szívek
és magasra lobog a te lángod
Ha szentebb néked a másé, mint
a tied.

És ha csendes lett benned az élet
és vidám szélből már nem éled
a láng
Izzó parázsban a szeretet fénye
izzon

S az izzó zsarátban
Millió szunnyadó szikra hívjon,
Hogy szítsd életre valahányt.

És fujjad a lelked minden erejével
S ápolj azt szivedben rügyező
zsengébbnél zsengébb venyigével

És öntsöd a lankadó parázssra
szavaid olaját
És dobd az elhaló tüzekre a szivedet, magát.

És égj el bennük és hagyd, hogy
égjenek!

És ne kérdezd te égsz-e bennük
Vagy ők égnék-e veled,
Apold, óvd, őrizd, szítsd e tüzet,
Égj másban! Az Isten kéri így!
Mert ő is ég! — mert szeret!

R. V.

Külföldi képviselőink

- Svájc: Dr. Ladislaus Kupa, La Capite 164, Geneve.
- Brazília: Ing. Gábor Tóth, 50 rue Matto Grosso, Sao Paulo.
- Argentína: Dr. Kálmán Patz, vierrey Claguer y Feliu 2543, Belgrano-Buenos Aires.
- Ausztrália: Dániel Kobza, Indrooropily - Brisbane, Queensland.
- Kanada: Dr. János Mezei, 3449 City Hall Ave. Montreal.
- Anglia: Paul Koronka, Horsley Towers, E. Horsley Surrey.
- Hollandia: Aladár Komjáthy, Kampen, De la Sablomierekade 2.
- USA: Rev. Andrew de Harsányi, 1940 Clinton Street, Buffalo 6, N. Y.
- Béla Pantó, 344 East 69th Street, New York 21.

JÖJJETEK

Az Ausztriai Magyar Református Lelki-gondozó Szolgálat hivatalos lapja

Főszerkesztő: Dr. Harsányi András

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck

Felhívás olvasóinkhoz

Az általános drágulásra való tekintettel, mely mind súlyosabb terhet ró ránk a JÖJJETEK megjelenésével kapcsolatban, de sokkal inkább attól a gondolatától vezetve, hogy megszerzett tulajdonukká téve lapunkat, kedves olvasóinkat közvetlenebbül kapcsolhatjuk ahhoz a munkához, melyet egyházunk és nemzetünk szolgálatában Isten segítségével végezni akarunk, arra az elhatározásra juttotunk, hogy eddigi eljárásunktól eltérően, melynek során tiszteletpéldányként küldtük szét a JÖJJETEK-et megkezdjük annak árusítását és előfizetési rendszert vezetünk be. Reméljük, hogy elhatározásunk kedves olvasóink

teljes megértésével találkozunk s míg egyfelől anyagilag sietnek munkánk végzésében segítségünkre, az eddiginél jobban a magukénak tekintik lapunkat.

A JÖJJETEK árát következőkben állapítottuk meg:

Ausztriában: egyes szám ára 2 Sch. Negyedévi előfizetés 6 Sch. félévi 11 Sch. egy évi előfizetés 20 Sch. — Németországban: egyes szám ára. —50 DM, negyedévi előfizetés 1.50 DM, félévi 3 DM, egész évi előfizetés 5 DM. — A fontsterling országokban? egyes szám ára 1 Sh. — A dollárországokban:

egyed. szám ára 20 cent. — Franciaországban: egyes szám ára 45 Fr. — Svájcban: egyes szám ára —50 sfr. — Olaszországban: egyes szám ára 45 líra. — Belgiumban: egyes szám ára 6 belga fr. — Egyébütt: egyes szám ára 20 amerikai centnek megfelelő valuta.

Külföldieknek két nemzetközi coupon beküldése után eszközölhetik. Az előfizetéseket kérjük a Ref. Lelki-gondozó Szolgálat címére Bregenz, Belruptstraße 8. H. Austria. eszközölni.

A JÖJJETEK szerkesztősége és kiadóhivatala.